

Rapport 0240

Nummer 2

i serien om Företagens
villkor och verklighet

Innovativ industri som vill växa

Temarapport

Vi stärker Sverige genom att stärka företagens konkurrenskraft

Tillväxtverket ska skapa så bra förutsättningar som möjligt för företag i hela landet att vara konkurrenskraftiga. Det innebär att vi öppnar dörrar och river barriärer – för ett Sverige där fler företag vill, kan och vågar.

Kunskap, nätverk och finansiering är våra viktigaste verktyg. Tillväxtverkets insatser skapar direkta resultat hos de företag och aktörer som vi samverkar med, men även förutsättningar för företag och regioner att möta framtidens utmaningar. Vårt största enskilda uppdrag är att bidra till att EU-medel investeras i projekt för regional konkurrenskraft och sysselsättning.

Tillväxtverkets publikationer kan laddas ner på tillvaxtverket.se. Vill du beställa en tryckt publikation eller söker du en publikation som publicerades innan 2015 hänvisar vi till vår webbshop <http://publikationer.tillvaxtverket.se>.

© Tillväxtverket

Stockholm, februari 2018

Produktion: Ruth

978-91-88601-53-7

Rapport 0240

Har du frågor om denna publikation, kontakta:

Olof Dunsö. Telefon, växel 08-681 91 00

Förord

I denna rapport presenterar Tillväxtverket resultat som berör industrin från undersökningen *Företagens villkor och verklighet 2017*, där små och medelstora företag ger sina perspektiv på nuläget och framtiden. Med nästan 10 000 svarande är det en av Sveriges största företagsundersökningar och därför en viktig källa till kunskap för alla som vill se konkurrenskraftiga företag i hela landet.

Detta är en av flera temarapporter som baseras på undersökningen. Regeringen har lagt stort fokus på industrin i sin näringspolitik, till exempel genom strategin *Smart industri*. Strategin syftar till nationell kraftsamling för industrins utveckling och Tillväxtverket har fått flera uppdrag inom ramen för *Smart industri*. Det är därför viktigt att vi och andra ökar vår kunskap om industriföretagen och deras syn på sina villkor och förutsättningar att växa och utvecklas.

Företagens villkor och verklighet 2017 ger Tillväxtverket kunskap om näringslivet i Sverige. Vi vill även att den ska vara ett kunskapsunderlag för andra myndigheter, för beslutsfattare, branschorganisationer, näringsliv och media.

Huvudförfattare till denna rapport är Therese Wallqvister. Vill du läsa fler publikationer från Tillväxtverket eller om våra insatser för små och medelstora företag inom industrin, besök webbplatsen www.tillvaxtverket.se.

Tim Brooks
Avdelningschef Företag
Tillväxtverket

Olof Dunsö
Projektledare
Tillväxtverket

Sammanfattning

Rapporten fokuserar på små och medelstora företag inom industrin och använder huvudsakligen data från Tillväxtverkets enkätundersökning *Företagens villkor och verklighet 2017*.

I denna rapport ingår företag med mellan 10 och 249 anställda. Industriföretagen är mer spridda mellan olika kommungrupper än övriga företag. Den största andelen, 23 procent, av industriföretagen ligger i Västsverige. Därefter följer Småland med öarna, där 17 procent av industriföretagen är lokaliserade. Industriföretagen är underrepresenterade i Stockholmsområdet.

Industrin är något mer utvecklingsoptimistisk än övriga branscher. 95 procent av industrin vill växa, jämfört med 88 procent av övriga företag. 78 procent av industriföretagen tror att företagets omsättning kommer öka inom tre år, jämfört med 69 procent av övriga företag.

Över hälften av industriföretagen anger att tillgång till arbetskraft är ett stort hinder för utveckling och tillväxt. Därmed hindrar arbetskraftsbrist industriföretag i samma utsträckning som övriga företag. I förra mätningen, 2014, var det enbart 22 procent av industriföretagen som ansåg att brist på arbetskraft var ett stort hinder medan övriga företag ansåg det i högre grad.

Industriföretagen är internationaliserade i större utsträckning än andra företag. 34 procent av industriföretagen producerar för en internationell marknad, jämfört med 14 procent av övriga företag. De internationellt inriktade industriföretagen hindras dock av brist på arbetskraft i större utsträckning än industriföretag som inte är internationellt inriktade.

Hela 91 procent av industriföretagen använder i stor utsträckning IT för sin administration, mot 79 procent av övriga företag. Även för de flesta andra ändamål, som inköp, produktutveckling och produktion, är industriföretagen mer digitaliserade än övriga företag.

Det är 65 procent av industriföretagen som har tagit fram nya eller väsentligt förändrade produkter de senaste tre åren, vilket är en större andel än övriga företag. Det är också vanligare att industriföretagen hämtar sina idéer till nya produkter från kunder, jämfört med andra företag.

Summary

The report focuses on small and medium-sized enterprises (SMEs) within the industrial sector and is primarily based on data obtained from the Swedish Agency for Economic and Regional Growth's survey *The Situation and Conditions of Enterprises 2017*.

This report includes companies with between 10 and 249 employees. SMEs within the industrial sector are more dispersed between different groups of municipalities than other businesses. The largest proportion (23 percent) of the manufacturing SMEs are located in the region of Western Sweden. Småland and the Islands follow in second place; 17 percent of manufacturing SMEs are located there. Industrial SMEs are under-represented in the Stockholm area.

When it comes to future development, the industrial sector is slightly more optimistic than others. 95 percent of manufacturing SMEs want to grow, compared to 88 percent of other businesses. 78 percent of industrial SMEs believe that their turnover will increase within three years, compared with 69 percent of other companies.

Over half of all manufacturing companies indicate that access to labor is a major obstacle to development and growth. Thus, labor shortages negatively impact industrial SMEs to the same extent as other companies. In the previous poll (conducted in 2014), only 22 percent of industrial SMEs considered labor shortage to be a major obstacle, while other companies were more likely to consider it to be a problem.

Manufacturing companies are more internationalized than other businesses. 34 percent of manufacturing companies produce goods for the international market, compared with 14 percent of other companies. However, the internationally oriented industrial companies are hindered by shortage of labor to a greater extent than industrial companies that are not internationally oriented.

A full 91 percent of manufacturing SMEs use IT extensively for their administration, compared to 79 percent of other companies. Industrial SMEs are also more digitalized than other companies with regards to other business activities, such as purchasing, product development and production.

65 percent of manufacturing SMEs have developed new or significantly altered products within the past three years, which is a higher proportion than that of other companies. Industrial SMEs are also more likely than other businesses to apply their customer's ideas to the development of new products.

Kapitel 1
Företagens villkor
och verklighet7

Kapitel 2
Bakgrund om industrin..... 9

Kapitel 3
Industriföretagen
i undersökningen.....11

Kapitel 4
Industriföretagens
marknader.....15

Kapitel 5
Svårt att rekrytera
till industrin19

Kapitel 6
Andra tillväxthinder
inom industrin 22

Kapitel 7
Industriföretagen
är optimistiska 23

Kapitel 8
Så vill företagen växa 25

Kapitel 9
Industrin är innovativ 27

Kapitel 10
Industrin arbetar
med hållbarhet30

Kapitel 11
Slutsatser31

Bilaga..... 34

Företagens villkor och verklighet

Tillväxtverket har för sjätte gången sedan 2002 genomfört undersökningen *Företagens villkor och verklighet*. Undersökningen riktar sig till svenska små och medelstora företag med frågor om vilka möjligheter och svårigheter företagen upplever i sin vardag. Den undersöker också hur företag ser på förutsättningarna att utveckla verksamheten i framtiden.

Små och medelstora företag utgör en betydande del av det svenska näringslivet, i termer av antal företag och antal anställda. De svarar också för en stor del av nettoomsättningen respektive förädlingsvärdet i näringslivet.¹ Små och medelstora företag har med andra ord en stor ekonomisk betydelse. Att öka kunskapen om dem är det huvudsakliga syftet med Tillväxtverkets undersökning *Företagens villkor och verklighet 2017*.

TABELL 1.1

Antal företag, antal anställda, nettoomsättning och förädlingsvärde 2015, fördelat på storlek.

Källa: SCB - Företagens ekonomi

Storleksklass	Antal företag	Andel företag	Anställda i företag	Andel anställda i företag	Andel nettoomsättning	Andel förädlingsvärde
0-49	1 091 377	99,4 %	1 260 694	47 %	40 %	43 %
50-249	5 336	0,5 %	514 592	19 %	20 %	18 %
250+	1 002	0,1 %	935 721	35 %	40 %	39 %
Summa	1 097 715		2 711 007			

DEFINITIONER AV OLIKA FÖRETAGSSTORLEKAR

- Småföretag är företag med 0-49 anställda
- Medelstora företag är företag med 50-249 anställda
- Storföretag är företag med 250 eller fler anställda

Om undersökningen

Undersökningen är utformad på ett sätt som möjliggör många olika typer av analyser och uppdelningar av materialet, till exempel sett till bransch, företagsstorlek och region. Undersökningen består huvudsakligen av frågor där företaget gör en självskattning av hur det upplever sin situation. Detta har i vissa fall kompletterats med registerbaserade uppgifter. Att kunna kombinera företagens upplevda förutsättningar med andra typer av data för att öka kvaliteten i analyserna, är en av undersökningens främsta styrkor.

¹ SCB - Företagens ekonomi. Förädlingsvärdet är värdet av de varor och tjänster som produceras, minus de insatser (varor och tjänster) som används i produktionsprocessen.

En serie rapporter

Huvudrapporten, som släpptes i september 2017, syftar till att redovisa hur företagen har svarat på övergripande nivå. I denna temarapport fokuseras på svenska små och medelstora företag inom industrin. Ytterligare rapporter och fördjupningar utifrån undersökningen kommer att publiceras på Tillväxtverkets webbplats, www.tillvaxtverket.se.

NÅGRA FAKTA OM UNDERSÖKNINGEN FÖRETAGENS VILLKOR OCH VERKLIGHET 2017

- Har tidigare genomförts 2002, 2005, 2008, 2011 och 2014.
- Över 31 000 små och medelstora företag har kontaktats.
- Företag med en omsättning över 200 000 kronor ingår.
- Cirka 10 000 företag har svarat på enkäten.
- Svarsfrekvensen är 31 procent.
- Undersökningens resultat är representativt för cirka 360 000 företag.
- Undersökningen genomfördes under oktober 2016 till januari 2017.
- Urvalet är stratifierat på län, bransch, företagsstorlek samt företagsledarens kön, ålder och bakgrund.
- Undersökningen består av drygt 30 frågor med ett antal fördjupningar.
- Läs mer om undersökningen på www.tillvaxtverket.se.

Bakgrund om industrin

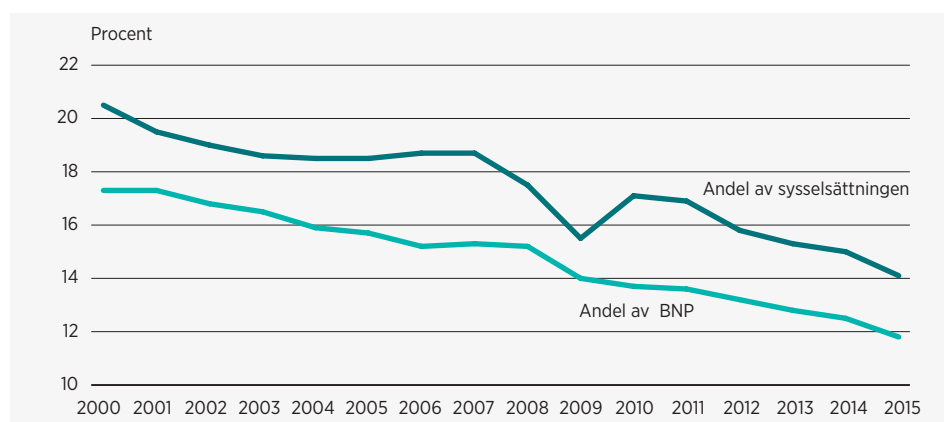
Industrin har under lång tid spelat en viktig roll för sysselsättning och tillväxt i den svenska ekonomin. Industrin och den industrinära tjänstesektorn skapar närmare en miljon jobb och står för 77 procent av Sveriges samlade exportvärde.²

Över tid har industrin emellertid minskat sin roll i ekonomin. Det är en gradvis nedgång som påskyndats i samband med ekonomiska kriser. I figur 1 redovisas industrins andel av BNP och sysselsättning i den svenska ekonomin från år 2000.

FIGUR 2.1

Industrins andel av BNP och sysselsättning 2000–2015.

Källa: Bearbetning av Nationalräkenskaperna

Det är värt att notera att avståndet mellan industrins andel av BNP och industrins andel av sysselsättningen har ökat. Det ökande gapet innebär att arbetsproduktiviteten, det vill säga värdeskapandet per sysselsatt, har ökat. Industrin har som helhet blivit mer produktiv samtidigt som det behövs en mindre personalstyrka.

Vilka är utmaningarna?

Industrin är mycket globaliserad, med en hög andel export/import och stort utlandsägande. Den drabbas därför snabbare av globala kriser än näringar som är mer beroende av inhemsk efterfrågan.

² Smart industri – en nyindustrialiseringsstrategi för Sverige, s 2 och 6.

De internationella konkurrensförhållandena har förändrats. Globaliseringen har gjort att industrin blivit mer rotlös. Det finns en ökad konkurrens från länder i Asien och Östeuropa, vilket har påskyndats av öppnare gränser. Det har också, tack vare nya logistiska system, blivit lättare att flytta varor och komponenter.

Olika skäl till att flytta ut respektive ta hem produktion

Det mesta tyder på att utflyttning av industriverksamhet till utlandet överstiger återflyttningen. Skälen till att flytta hem produktion är annorlunda jämfört med skälen att flytta ut den. Lönekostnaden är den klart dominerande faktorn bakom att flytta ut produktion. När det gäller att flytta hem produktion är kvalitet, flexibilitet, ledtider, tillgång till kunskap och teknologi samt funktioner för produktutveckling markant viktigare.³

Konkurrenskraften hos svensk industri handlar i vid mening om högt kunnande i produktionsteknik; om fungerande flöden i produktionen och fungerande logistik mot marknaden. De företag som uppnått sådana flöden, både vad gäller inköp från leverantörer och försäljning mot slutkund, är de mest konkurrenskraftiga.

Den pågående globaliseringen i kombination med nya språng i den tekniska utvecklingen ställer nya och helt andra krav på många industriföretag. Digitaliseringen beskrivs alltmer som en egen drivkraft för den industriella utvecklingen. Visionen är självorganiserande fabriker där varje produkt bär med sig information om hur och till vem den ska tillverkas. Eftersom all tillverkningsutrustning också är uppkopplad, kan produkten kommunicera med maskinerna och tala om vilka steg den behöver gå igenom. Detta handlar både om visioner för hur framtiden kan komma att se ut, och om mer eller mindre reella tillämpningar som redan implementeras i dagens industri. Många små och medelstora industriföretag står idag inför dessa utmaningar.

³ *Hemtagning av produktion*, Resultat från en enkätundersökning om utflyttning och hemtagning av svensk produktion. Malin Johansson och Jan Olhager, Institutionen för teknisk ekonomi och logistik, Lunds tekniska högskola, oktober 2015.

Industriföretagen i undersökningen

I undersökningen ingår företag med mellan 10 och 249 anställda. Industriföretagen är mer spridda mellan olika kommungrupper än övriga företag. En större andel av företagsledarna är män och har svensk bakgrund i industriföretagen jämfört med andra små och medelstora företag.

Företagsstorlek och näringsgrenar

Företagen i den här rapporten är inte representativa för industrin som helhet. De stora företagen (över 250 anställda) ingår inte i undersökningen *Företagens villkor och verklighet 2017*, eftersom Tillväxtverkets arbete främst är inriktat mot små och medelstora företag. I denna temarapport ingår inte heller företag som har färre än 10 anställda. Anledningen är att dessa små företag bara i undantagsfall har produktion av någon betydande omfattning. Läsningen av denna rapport kan kompletteras med undersökningar som utifrån andra urval och definitioner kommer fram till delvis andra uppgifter. Ett exempel är Tillväxtverkets rapport *Industrins tillväxt och konkurrenskraft (2018)*.

320 industriföretag och 2 400 övriga företag har besvarat undersökningen, med den avgränsning rapporten avser. Dessa representerar 4 400 industriföretag och 25 000 övriga företag. I denna rapport har industriföretagen delats in i näringsgrenarna *Stål- och metallindustri*, *Verkstadsindustri* och *Övrig tillverkningsindustri*.

TABELL 3.1

Branschgrupper inom tillverkningsindustrin som använts i denna rapport.

SNI-kod	Benämning	Branschgrupp	SNI-kod	Benämning	Branschgrupp
08	Annan utvinning	Övrig tillverkningsindustri	22	Gummi/plast	Övrig tillverkningsindustri
10	Livsmedelsframställning	Övrig tillverkningsindustri	23	Annat icke-metall	Övrig tillverkningsindustri
11	Framställning av drycker	Övrig tillverkningsindustri	24	Stål/metallframställning	Stål- och metallindustri
13	Textiltillverkning	Övrig tillverkningsindustri	25	Stål/metallvaror	Stål- och metallindustri
14	Tillverkning av kläder	Övrig tillverkningsindustri	26	Datorer, elektronik	Verkstadsindustri
15	Läder, skinn	Övrig tillverkningsindustri	27	Elapparatur	Verkstadsindustri
16	Trä och trävaror	Övrig tillverkningsindustri	28	Övriga maskiner	Verkstadsindustri
17	Papper	Övrig tillverkningsindustri	29	Motorfordon	Verkstadsindustri
18	Grafisk produktion	Övrig tillverkningsindustri	31	Möbler	Verkstadsindustri
20	Kemiska produkter	Övrig tillverkningsindustri	32	Annan tillverkning	Verkstadsindustri
21	Läkemedel	Övrig tillverkningsindustri	33	Reparation och installation	Verkstadsindustri

Geografisk fördelning av företagen i undersökningen

Statistiken från undersökningen *Företagens villkor och verklighet 2017* visar att industriföretagen är mer spridda mellan olika kommungrupper än övriga företag. Enbart 11 procent av industriföretagen finns i en storstadskommun, medan motsvarande andel för övriga företag är 32 procent.

TABELL 3.2

Lista för 2017 över kommungrupper och hur företag inom industri samt övriga företag fördelar sig över Sverige. Gäller företag med 10–249 anställda. Kommungruppsindelningen är hämtad från Sveriges Kommuner och Landsting, SKL.

SKL:s kommungrupper	Antal företag inom industri	Procentuell fördelning	Antal övriga företag	Procentuell fördelning
A1 Storstäder	478	11 %	7 966	32 %
A2 Pendlingskommun nära storstad	624	14 %	3 805	15 %
B3 Större stad	528	12 %	6 035	24 %
B4 Pendlingskommun nära större stad	367	8 %	942	4 %
B5 Lågpendlingskommun nära större stad	640	15 %	1 156	5 %
C6 Mindre stad/tätort	504	12 %	2 381	10 %
C7 Pendlingskommun nära mindre stad/tätort	539	12 %	1 144	5 %
C8 Landsbygdskommun	569	13 %	1 069	4 %
C9 Landsbygdskommun med besöksnäring	123	3 %	446	2 %
Total	4 372	100 %	24 943	100 %

För en regional överblick kan undersökningens företag delas in i s.k. NUTS-regioner⁴ som används inom EU. NUTS2-nivån, som används i tabellen nedan, är en indelning i mellanstora regioner/landskap.

I Västsverige ligger 23 procent av industriföretagen, vilket är den största andelen. Därefter följer Småland med öarna, där 17 procent av industriföretagen är lokaliserade. I Småland och öarna ligger endast 7 procent av övriga företag, vilket gör att regionen är relativt beroende av industrin. I Stockholms län finns bara 12 procent av Sveriges industriföretag. Motsvarande andel för övriga företag är 31 procent, vilket innebär att industriföretagen är underrepresenterade i Stockholmsområdet. I övriga regioner är skillnaderna i andel mellan industri och övriga företag marginella.

⁴ NUTS står för Nomenklatur för statistiska territoriella enheter (Nomenclature of Units for Territorial Statistics).

TABELL 3.3

Lista för 2017 över Riksområden (NUTS2) och hur företag inom industri samt övriga företag fördelar sig över Sverige. Gäller företag med 10–249 anställda. En förteckning över riksområdena återfinns som bilaga till rapporten.

Riksområde (NUTS2)	Antal företag inom industri	Procentuell fördelning	Antal övriga företag	Procentuell fördelning
Stockholm (SE11)	526	12 %	7 840	31 %
Östra Mellansverige (SE12)	634	15 %	3 423	14 %
Småland med öarna (SE21)	734	17 %	1 762	7 %
Sydsverige (SE22)	596	14 %	3 042	12 %
Västsverige (SE23)	1 005	23 %	5 025	20 %
Norra Mellansverige (SE31)	443	10 %	1 822	7 %
Övre Norrland (SE33)	275	6 %	1 169	5 %
Mellersta Norrland (SE32)	160	4 %	859	3 %
Total	4 372	100 %	24 943	100 %

Män dominerar som företagsledare i industrin

Det finns en större andel företagsledare som är män respektive har svensk bakgrund bland industriföretag jämfört med andra små och medelstora företag. Företagen inom *Verkstad* har nästan uteslutande män som företagsledare. *Stål och metall* och *Övrig tillverkning* ligger nära den bild som gäller för näringslivet i stort – två tredjedelar män och en tredjedel kvinnor.

TABELL 3.4

Andel företag 2017, fördelat på företagsledarens kön, ålder, bakgrund* och utbildningsnivå.

* Med utländsk bakgrund menas den som är född utomlands eller har två utrikes födda föräldrar.

	Industri				
	Totalt	Övrig tillverkningsindustri	Stål- och metallindustri	Verkstadsindustri	Övriga företag
Män	77 %	67 %	69 %	93 %	66 %
Kvinnor	23 %	33 %	31 %	7 %	34 %

	Industri	Övriga företag
Yngre (tom. 30)	3 %	4 %
Äldre (31 och uppåt)	97 %	96 %
Svensk bakgrund	94 %	85 %
Utländsk bakgrund	6 %	15 %
Grundskola	14 %	14 %
Gymnasium	48 %	39 %
Högskola mindre än 3 år	15 %	16 %
Högskola 3 år eller mer	22 %	30 %
Forskarutbildning	1 %	1 %

Andelen unga företagsledare ligger på ungefär samma nivå som för näringslivet i stort. De som driver industriföretag har något kortare utbildningar jämfört med företagsledare i andra företag.

De flesta industriföretag är fristående

Enligt denna undersökning är det en mindre andel industriföretag som ingår i en koncern eller kedja, jämfört med näringslivet i övrigt. 37 procent av industriföretagen ingår i en koncern (mot 51 procent av övriga företag) och 3 procent av industriföretagen ingår i en kedja (jämfört med 16 procent av övriga företag).

TABELL 3.5

Andel företag 2017, fördelat på koncerntillhörighet, om företaget ingår i en kedja, samt företagets ålder.

	Industri	Övriga företag
Ingår i koncern	37 %	51 %
Ingår ej i koncern	63 %	49 %
Ingår i kedja	3 %	16 %
Ingår ej i kedja	97 %	84 %
Unga (startade 2013–2016)	8 %	5 %
Etablerade (startade 2007–2012)	24 %	9 %
Mogna (startade 2006 och tidigare)	68 %	86 %

De flesta industriföretag är mogna, det vill säga grundade 2006 eller tidigare. Andelen mogna företag är dock mindre inom industrin jämfört med övriga företag. I stället är det en större andel etablerade företag, grundade 2007–2012, jämfört med i näringslivet i övrigt.

Industriföretagens marknader

Industriföretagen är internationaliserade i betydligt större utsträckning än övriga företag. Det är en drygt dubbelt så stor andel av industriföretagens produktion som tillverkas för en internationell marknad, jämfört med övriga företag.

Industriföretag är mer internationaliserade än andra företag

Det är 34 procent av industriföretagen som huvudsakligen tillverkar för en internationell marknad, mot 14 procent för övriga företag. Hela 40 procent av industriföretagen producerar för den nationella marknaden, jämfört med 18 procent av övriga företag.

Industriföretagen producerar i väsentligt mindre grad för den lokala och regionala marknaden än övriga företag. Endast 26 procent av industriföretagen tillverkar sina produkter huvudsakligen för den lokala och regionala marknaden, mot 68 procent av övriga företag.

TABELL 4.1

Huvudsaklig marknad som företagen producerar för 2017, fördelat på branschgrupp och geografi.*

* Enligt riksområden NUTS1.

	Industri	Övriga	
Lokal/regional	26 %	68 %	
Nationell	40 %	18 %	
Internationell	34 %	14 %	
	Östra Sverige	Södra Sverige	Norra Sverige
Lokal/regional	33 %	17 %	41 %
Nationell	37 %	45 %	33 %
Internationell	30 %	38 %	26 %

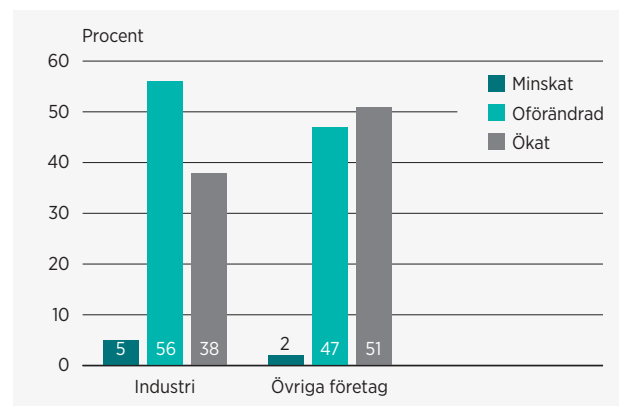
Det kan noteras att det finns stora regionala skillnader när det gäller vilka marknader man arbetar mot. På den s.k. NUTS1-nivån (stora regioner/landsdelar) kan vi se att industriföretagen i Norra Sverige i högre utsträckning producerar för den lokala och regionala marknaden jämfört med industriföretag i andra delar av landet.

Hälften av industriföretagen anser att konkurrensen i Sverige är oförändrad

Undersökningen frågar hur konkurrensen från andra företag i Sverige förändrats de senaste åren. Det är en lägre andel industriföretag, 38 procent, som anser att den inhemska konkurrensen ökat, i jämförelse med övriga företag, där 51 procent anser att konkurrensen ökat.

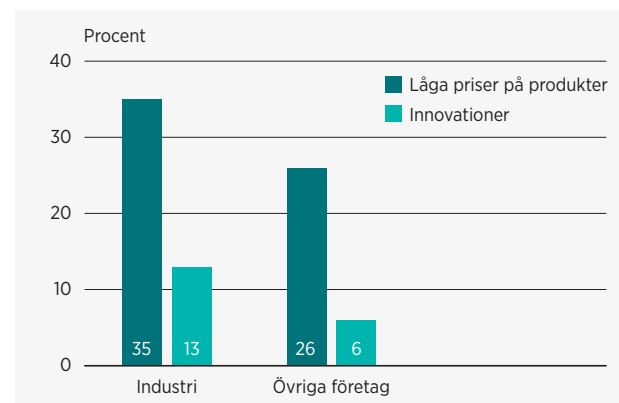
FIGUR 4.1

Andel företag 2017 som anser att konkurrensen från företag i Sverige förändrats de senaste fem åren.

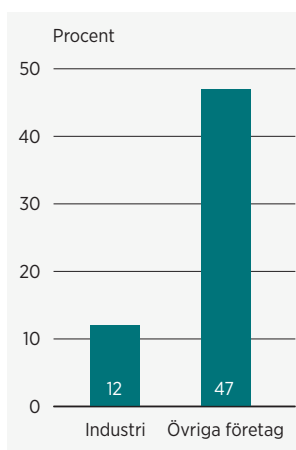
FIGUR 4.2

Andel företag 2017 som upplever en mycket stor konkurrens inom olika områden.

FIGUR 4.3

Andel företag 2017 som ej anser sig ha konkurrens från utländska företag.

Vart tredje industriföretag upplever att konkurrensen från andra företag är mycket stor vad gäller låga priser på produkter. Betydligt färre, 13 procent, anser att konkurrensen är mycket stor vad gäller innovationer.

Konkurrens från utländska företag

Det är relativt få industriföretag (12 procent) som anser att de inte har någon konkurrens från utländska företag. Andelen är betydligt högre för övriga företag, där nästan hälften säger att de inte har någon konkurrens från utlandet.

Av de industriföretag som har konkurrens från utlandet, är det drygt 60 procent som anser att konkurrensen från utländska företag har ökat. Även bland övriga företag anser de flesta att utländsk konkurrens ökat, men andelen är något lägre än för industriföretag.

TABELL 4.2

Andel företag* 2017 som anser att konkurrensen från företag i utlandet förändrats de senaste fem åren.

* Omfattar endast de som anser sig ha konkurrens från utländska företag.

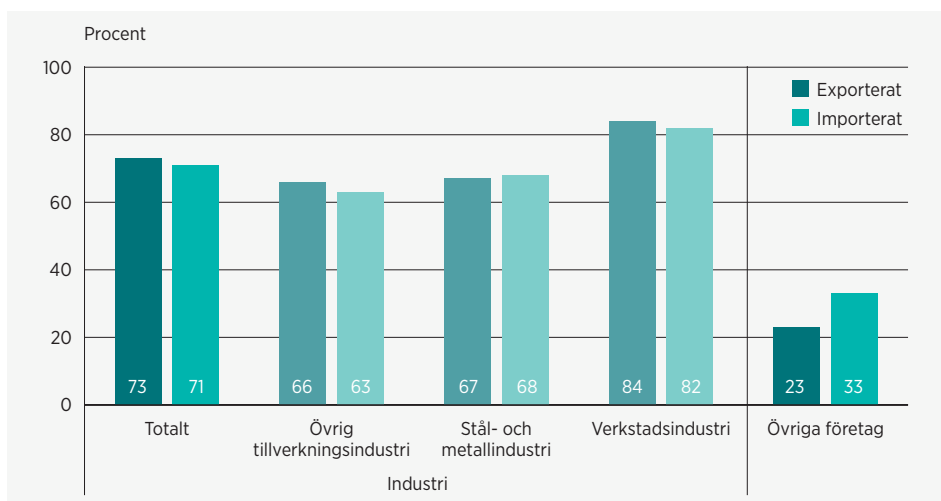
	Industri	Övriga företag
Minskat	2 %	3 %
Oförändrad	37 %	44 %
Ökat	61 %	53 %

Internationaliserad industri

Det är en betydligt större andel av industriföretagen som exporterar och importerar jämfört med andra företag. Av industriföretagen är det 73 procent som exporterar, medan 23 procent av de övriga företagen gör det. Liknande mönster ser vi även för importen. 71 procent av industriföretagen importerar, jämfört med 33 procent av övriga företag. Inom industrin är andelen exporterande och importerande företag som störst i delbranschen *Verkstadsindustri*.

FIGUR 4.4

Andel företag som anger att de exporterat respektive importerat varor eller tjänster under 2016.

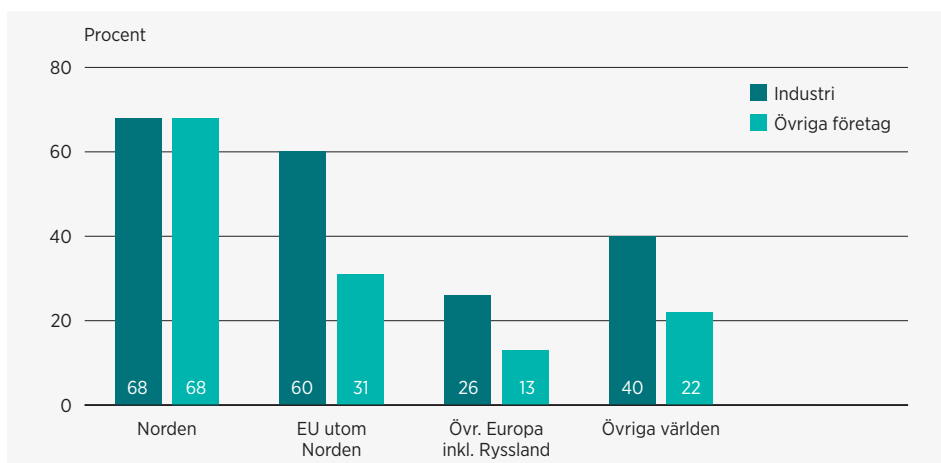

FIGUR 4.5

Andel företag 2017 som exporterar till olika delar av världen.*

* Flera kryss var möjligt på denna fråga varför summan är mer än 100 %.

När det gäller export till andra nordiska länder skiljer sig inte industriföretagen från övriga företag. Men till de andra tre regionerna i undersökningen (EU, övriga Europa inklusive Ryssland och övriga världen) är det ungefär dubbelt så stor andel industriföretag som övriga företag som exporterar.

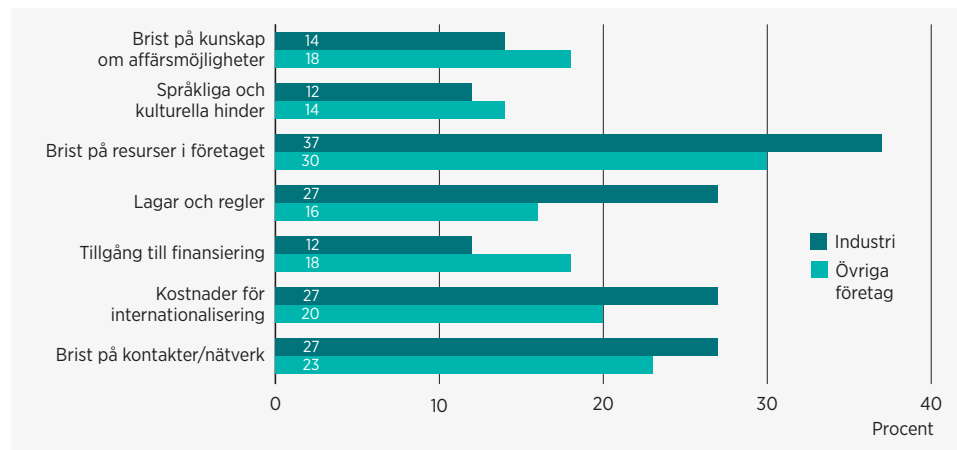

Undersökningen frågar också vilka faktorer som hindrar företagen från att internationalisera verksamheten.⁵ Det största hindret som såväl industriföretag som övriga företag upplever, är brist på resurser. För industriföretagen kommer lagar och regler, kostnader för internationalisering samt brist på nätverk på delad andraplats när de listar hinder för att internationalisera sin verksamhet. Det framgår inte om det är inhemska regler som företagen anser är hämmande. Vissa regler inom EU är inte harmoniserade och även exporten till USA är regeltyngd.

FIGUR 4.6

Andel internationellt* inriktade företag 2017 som ser stort hinder i olika faktorer för att internationalisera företagets verksamhet.

* Omfattar de företag som är internationellt verksamma eller som ser internationalisering som en möjlighet på sikt.

I norra Sverige upplever företagen i högre utsträckning hinder för företagets internationalisering.

TABELL 4.3

Andel internationellt* inriktade industriföretag 2017 som ser stort hinder i olika faktorer för att internationalisera företagets verksamhet, fördelat på riksområden NUTS1.

* Omfattar de företag som är internationellt verksamma eller som ser internationalisering som en möjlighet på sikt.

	Östra Sve (SE1)	Södra Sve (SE2)	Norra Sve (SE3)
Brist på kunskap om affärsmöjligheter	9 %	12 %	25 %
Språkliga och kulturella hinder	6 %	13 %	17 %
Brist på resurser i företaget	34 %	39 %	39 %
Lagar och regler	16 %	27 %	44 %
Tillgång till finansiering	11 %	7 %	29 %
Kostnader för internationalisering	19 %	27 %	38 %
Brist på kontakter/nätverk	16 %	30 %	35 %

⁵ Med internationalisering av företagets verksamhet avses till exempel att företaget exporterar, importerar eller bedriver annan verksamhet i utlandet, men kan också innefatta andra aktiviteter över nationsgränser.

Svårt att rekrytera till industrin

Bland såväl industriföretag som övriga företag anger hälften att tillgång till arbetskraft är ett stort hinder för företagets utveckling och tillväxt. Därmed är arbetskraftsbrist det största tillväxthindret.

Svårt för industrin att rekrytera sökande till orten

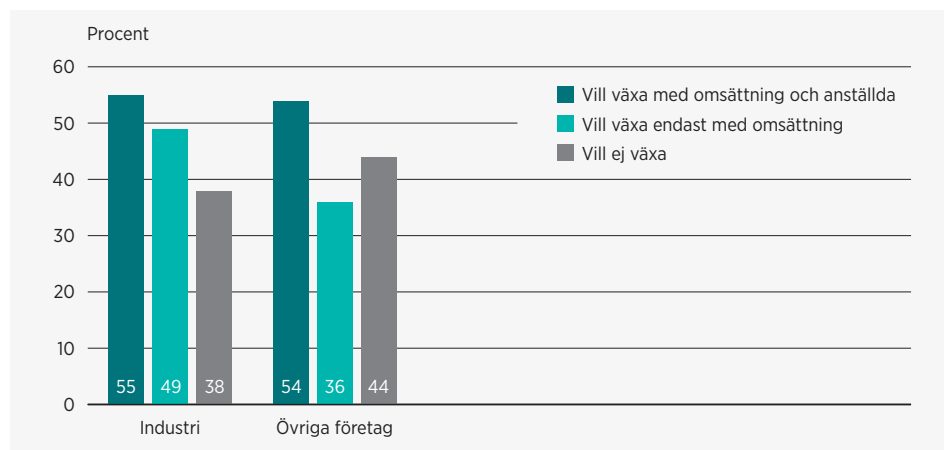
52 procent av industriföretagen anger att tillgång till lämplig arbetskraft är ett stort hinder för deras utveckling och tillväxt. Nivån är ungefär densamma som för övriga företag, som ligger på 49 procent. Brist på lämplig arbetskraft är därmed det största tillväxthindret för såväl industriföretag som övriga företag.

Att arbetskraft placeras så högt som hinder kan bero på att kostnaden för personal är en stor del av förädlingskostnaden även för industriföretag. Det är också så att en ökad grad av digitalisering och automatisering medför att det behövs andra kompetensprofiler hos personalen än tidigare.

Även bland de industriföretag som enbart vill växa i omsättning, och inte vad gäller antal anställda, anser nästan hälften att kompetensförsörjning är ett stort hinder. Den andelen är betydligt lägre bland övriga företag.

FIGUR 5.1

Andel företag 2017 som ser tillgång till lämplig arbetskraft som stort hinder för företagets tillväxt, fördelat på om företaget vill växa eller ej.

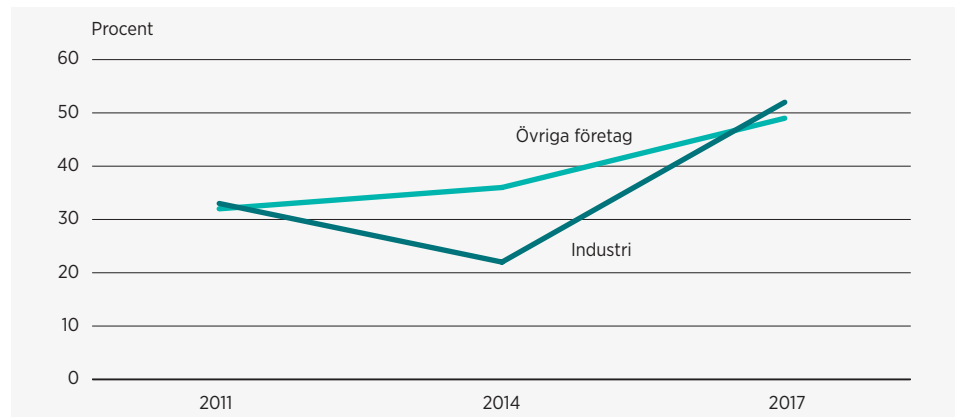

Andelen industriföretag som upplever att begränsad tillgång till lämplig arbetskraft är ett stort tillväxthinder har mer än dubblats mellan 2014 och 2017, från 22 procent till 52 procent. Från 2011 till 2014 sjönk dock andelen som upplevde tillgången till arbetskraft som ett stort hinder. Det kan bero på att det tog tid att anställa och komma upp i kapacitet efter 2008 års kris. När konjunkturen fortsatte stiga och blev allt starkare kom rekryteringsproblemen med en viss eftersläpning.

FIGUR 5.2

Andel företag* som ser tillgång till lämplig arbetskraft som stort hinder för företagets tillväxt.

* Tidsserien är anpassad för jämförbarhet över tid.

De företag som försökt rekrytera de senaste tre åren får i undersökningen följdfrågor om vilka hinder de upplevt. Dubbelt så stor andel industriföretag som övriga företag upplever det som ett stort hinder att få sökande som kan tänka sig att flytta till orten. Detta hänger troligen samman med att industriföretagen inte är geografiskt koncentrerade till större städer på samma sätt som andra företag.

Stål- och metallföretagen har betydligt större problem än andra företag när det gäller att få sökande med tillräcklig yrkeserfarenhet och rätt utbildning. Mer än två tredjedelar av *Stål- och metallföretagen* upplever dessa faktorer som hindrande.

Drygt hälften av industriföretagen upplever det som ett stort hinder att få sökande med specifik kompetens eller behörighet. Andelen är ungefär densamma för övriga företag.

TABELL 5.1

Andel företag* 2017 som ser stort hinder i olika faktorer i samband med rekryteringar de senaste tre åren.

* Avser endast de företag som försökt rekrytera de senaste tre åren.

	Industri				
	Totalt	Övrig tillverkning	Stål/metall	Verkstad	Övriga företag
Att få sökande med tillräcklig yrkeserfarenhet	58 %	54 %	70 %	53 %	58 %
Att få sökande med specifik kompetens/behörighet	55 %	45 %	61 %	60 %	56 %
Att få sökande med rätt utbildning	46 %	37 %	67 %	41 %	43 %
Att få sökande som kan tänka sig flytta till orten	29 %	15 %	35 %	37 %	16 %
Att sökanden inte kan ordna bostad på orten	23 %	21 %	24 %	22 %	26 %

Internationellt inriktade industriföretag hindras mest av brist på arbetskraft

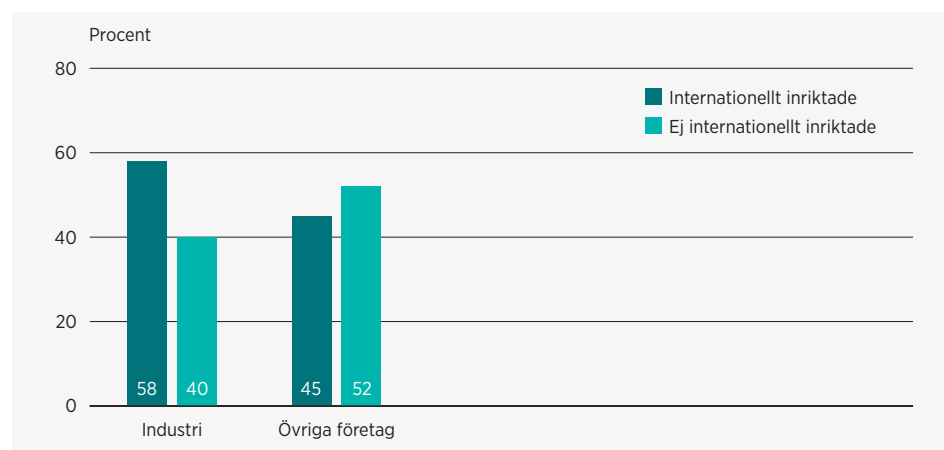
Internationalisering av ett företags verksamhet innebär att företaget genomför aktiviteter över nationsgränser, som att exportera, importera eller bedriva annan verksamhet i utlandet. I undersökningen ställs frågan om hur stort eller litet hinder olika faktorer utgör för att internationalisera företagets verksamhet. De som svarar på dessa frågor betraktas i denna rapport som internationellt inriktade företag. Det finns också möjlighet att svara att internationalisering inte är aktuellt.

Internationellt inriktade industriföretag upplever i högre grad än andra industriföretag att kompetensförsörjningen är ett stort hinder. När det gäller företag utanför industrin är förhållandet dock det omvända – då är det de internationellt inriktade som i något mindre utsträckning än andra upplever kompetensförsörjning som ett stort hinder.

FIGUR 5.3

Andel företag 2017 som ser tillgång till lämplig arbetskraft som stort hinder för företagets tillväxt, fördelat på om företaget är internationellt* inriktat eller ej.

* Omfattar de företag som är internationellt verksamma eller som ser internationalisering som en möjlighet på sikt.

För kompetensförsörjningsområdet finns en särskild temarapport, *Rätt kompetens till företagen*, framtagen från undersökningen *Företagens villkor och verklighet*.

Andra tillväxthinder inom industrin

Även om tillgång till lämplig arbetskraft är det största tillväxthindret i industrin som helhet, gäller detta inte undergruppen *Övrig tillverkning*. Dessa företag anser i stället att egen tid för företagets kärnverksamhet är det största hindret.

För företag inom *Stål- och metall* kommer lagar och myndighetsregler samt tillgång till lån och krediter på delad andraplats när de listar sina hinder för tillväxt. Drygt var fjärde stål- och metallföretag upplever att dessa områden är hindrande.

Det är dubbelt så stor andel industriföretag (27 procent) som övriga företag som begränsas av kapaciteten i lokaler och utrustning.

TABELL 6.1

Andel företag 2017 som ser stort hinder i olika faktorer för företagets tillväxt.

	Industri				Övriga företag
	Totalt	Övrig tillverkning	Stål/metall	Verkstad	
Tillgång till lämplig arbetskraft	52 %	36 %	64 %	60 %	49 %
Egen tid för företagets kärnverksamhet och strategiska frågor	34 %	41 %	18 %	39 %	22 %
Lagar och myndighetsregler	29 %	33 %	26 %	26 %	28 %
Kapacitet i nuvarande lokaler, utrustning, etc.	27 %	31 %	17 %	30 %	13 %
Tillgång till lån och krediter	17 %	16 %	26 %	13 %	13 %
Tillgång till bredband	13 %	5 %	22 %	16 %	9 %
Tillgång till externt ägarkapital	11 %	8 %	7 %	16 %	8 %
Tillgång till transportsystem	6 %	8 %	4 %	5 %	7 %

TABELL 6.2

Andel industriföretag som ser kapacitet i lokaler, utrustning, etc. som stort hinder för företagets tillväxt.

2011	2014	2017
17 %	12 %	27 %

När det gäller tillgång till lokaler är det idag en betydligt större andel industriföretag, 27 procent, som upplever det som ett stort hinder jämfört med vid förra undersökningstillfället 2014. Då var det enbart 12 procent som ansåg att lokaler och utrustning var ett stort hinder för företagets utveckling. Precis som när det gäller tillgången till lämplig arbetskraft ser vi att kapacitetsproblemen vad gäller lokaler sjönk mellan 2011 och 2014 och sedan steg över 2011 års nivå.

Industriföretagen är optimistiska

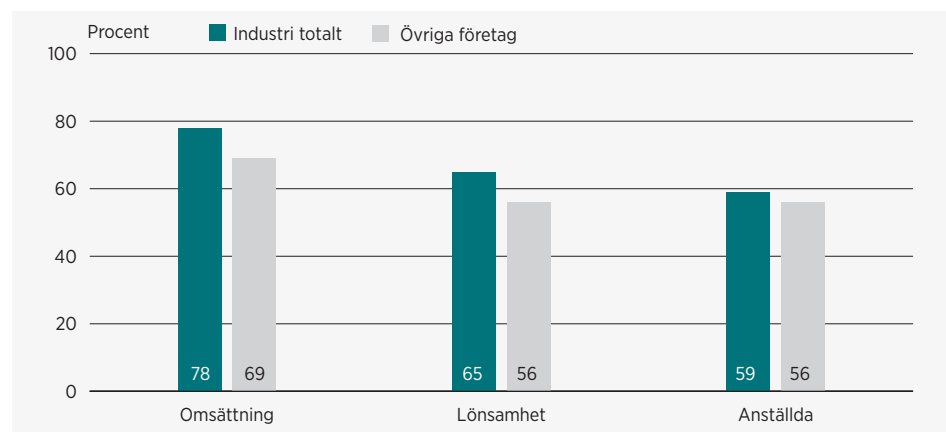
Industriföretagen är något mer optimistiska än övriga företag när det gäller tilltron till företagets utveckling. 95 procent av industrin vill växa, jämfört med 88 procent av övriga företag.

Av industriföretagen är det 78 procent som tror att företagets omsättning kommer att öka inom tre år, mot 69 procent för övriga företag. När det gäller lönsamhet tror 65 procent av industriföretagen att den kommer att öka, mot 56 procent för övriga företag.

Det är ungefär lika stor andel industriföretag som övriga företag som tror att antalet anställda kommer öka på tre års sikt. Enligt rapporten *Industrins tillväxt och konkurrenskraft (2018)* hör stål, metall, papper, massa och utvinning till de fåtal branscher som minskat antalet anställda 2011–2016.

FIGUR 7.1

Andel företag 2017 som tror på ökad omsättning, lönsamhet samt antal anställda, de kommande tre åren.

Sett över tid ser vi att det var en större andel industriföretag som ville växa både i omsättning och antal anställda 2014. Då var det tre fjärdedelar som hade en sådan önskan. Vid det senaste mättillfället 2017 har den andelen sjunkit till 60 procent, vilket ungefär är detsamma som 2011 års nivå. Motsvarande tendens gäller också för övriga företag.

35 procent av företagen vill växa endast i omsättning. Sammantaget är det alltså 95 procent av industriföretagen som vill växa. Motsvarande andel för övriga företag är 88 procent.

TABELL 7.1

Andel företag* som vill växa.

* Tidsserien är anpassad för jämförbarhet över tid.

Omsättning & anställda	2011	2014	2017
Industri	64 %	75 %	60 %
Övriga företag	67 %	74 %	68 %
Endast omsättning	2011	2014	2017
Industri	27 %	19 %	35 %
Övriga företag	23 %	14 %	20 %
Totalt	2011	2014	2017
Industri	91 %	94 %	95 %
Övriga företag	90 %	88 %	88 %

Så vill företagen växa

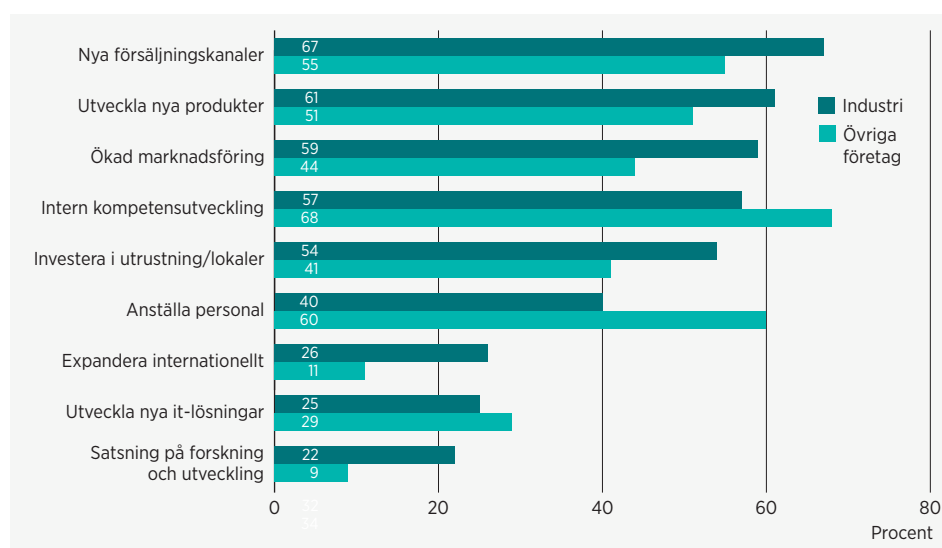
Industrin anser att nya försäljningskanaler är den viktigaste åtgärden för att kunna växa. Jämfört med näringslivet i övrigt är det en mindre andel industriföretag som anser att kompetensutveckling är en viktig åtgärd för att företaget ska kunna växa.

Företagen har i undersökningen fått frågan vilka åtgärder som är viktiga för att de ska kunna växa. Industriföretagen prioriterar nya försäljningskanaler, utveckling av nya produkter och ökad marknadsföring. Industrin anser i mindre utsträckning än andra företag att intern kompetensutveckling är en viktig åtgärd för att växa.

40 procent av industriföretagen anser att det är viktigt att anställa personal, medan motsvarande andel för övriga företag är 60 procent. En möjlig förklaring till skillnaden skulle kunna vara att industrin är mindre personalintensiv än tjänsteföretag.

FIGUR 8.1

Andel företag 2017 som ser olika åtgärder som mycket viktiga för att företaget ska kunna växa.

Industrin ser olika ut över landet. För företag i Östra Sverige är nya försäljningskanaler den viktigaste åtgärden för framtiden. I Södra Sverige prioriterar företagen att utveckla nya produkter, medan företag i Norra Sverige sätter investering i utrustning och lokaler främst.

TABELL 8.1

Andel industriföretag 2017 som ser olika åtgärder som mycket viktiga för att företaget ska kunna växa, fördelat på Riksområden (NUTS1). En förteckning över riksområdena finns i bilaga till rapporten.

	Östra Sve (SE1)	Södra Sve (SE2)	Norra Sve (SE3)
Ökad marknadsföring	59 %	57 %	61 %
Nya försäljningskanaler	73 %	65 %	66 %
Investera i utrustning/lokaler	58 %	46 %	73 %
Anställa personal	52 %	35 %	38 %
Intern kompetensutveckling	49 %	58 %	66 %
Utveckla nya produkter	53 %	67 %	55 %
Expandera internationellt	16 %	32 %	23 %
Satsning på forskning och utveckling	19 %	25 %	17 %
Utveckla nya it-lösningar	25 %	26 %	22 %

Industrin är innovativ

Över 90 procent använder it för sin administration

Hela 91 procent av industriföretagen använder i stor utsträckning it för sin administration, mot 79 procent av de övriga företagen. Det är 41 procent av industriföretagen som använder it för produktutveckling, jämfört med 18 procent av de övriga företagen. Industriföretagen är mer digitaliserade än övriga företag på i princip alla områden.

TABELL 9.1

Andel företag 2017 som i stor utsträckning använder it för olika ändamål.

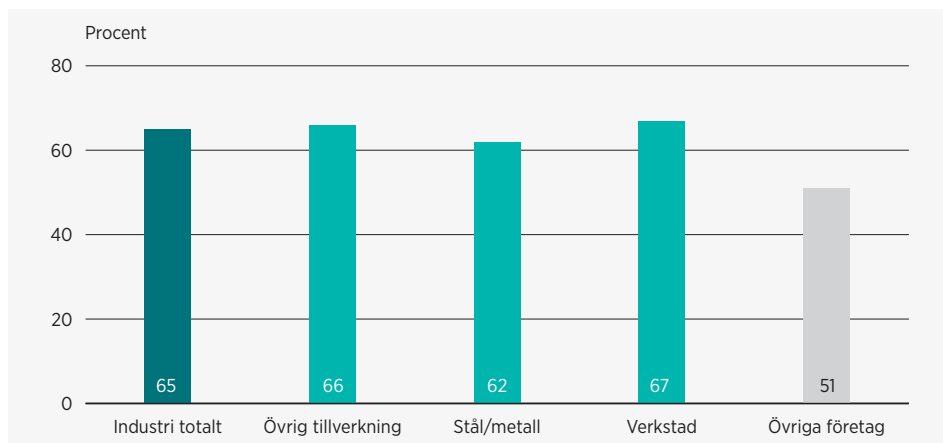
	Industri	Övriga företag
Administration	91 %	79 %
Inköp	73 %	50 %
Produktutveckling	41 %	18 %
Produktion	43 %	30 %
Marknadsföring	49 %	41 %
Försäljning	36 %	32 %
Distribution	30 %	22 %
Affärsutveckling	18 %	20 %

Industriföretag är något mer innovativa än andra

Av industriföretagen är det 65 procent som har utvecklat och sålt nya eller väsentligt förbättrade produkter de senaste tre åren. Detta definierar vi i undersökningen som att företaget varit innovativt. Det är ingen större skillnad mellan de olika industrigrenarna. Bland icke-industriföretag är andelen lägre; där anser sig drygt hälften ha varit innovativa.

FIGUR 9.1

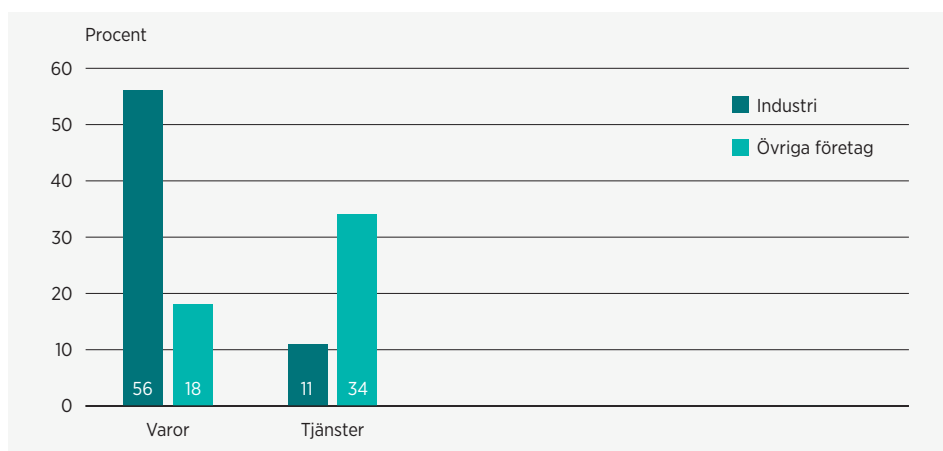
Andel företag 2017 som har utvecklat och sålt nya eller väsentligt förbättrade produkter under de senaste tre åren.

När man delar upp innovationerna på varor eller tjänster blir skillnaderna mellan industrin och övriga företag tydligare. Över hälften av industriföretagen har tagit fram nya varor de senaste åren, medan motsvarande andel bland övriga företag är 18 procent. Bland industriföretagen är det 11 procent som har utvecklat och sålt nya eller väsentligt förbättrade tjänster de senaste åren, medan motsvarande andel för övriga företag är 34 procent.

FIGUR 9.2

Andel företag 2017 som har utvecklat och sålt nya eller väsentligt förbättrade produkter under de senaste tre åren, fördelat på varor och tjänster.

Det är vanligare att industriföretagen hämtar sina idéer till nya produkter från kunder, jämfört med övriga företag. Så gott som inga industriföretag eller övriga företag får idéer genom samarbete med lärosäten. Detta kan ha att göra med att de största företagen inte deltar i denna undersökning. Åtminstone vissa forskare finner det lättare att interagera med företag som är större.⁶ De flesta företag anger att idéerna kommer från egna uppslag – det gäller för 52 procent av industriföretagen och 66 procent av de övriga företagen.

⁶ Azagra-Caro, J.M., 2007. What type of faculty members interacts with what type of firm, citerad i Research Policy 42 (2013), Academic engagement and commercialization: A review of the literature on university-industry relations, s 434.

TABELL 9.2

Andel företag* 2017 som anger olika källor till produktinnovationer.

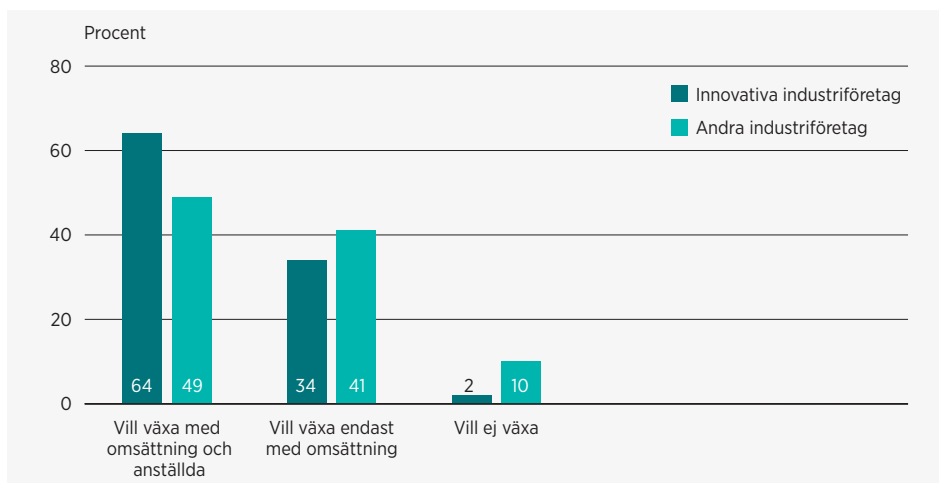
* Avser endast de företag som är innovativa. Flera svarsalternativ är möjliga.

	Industri	Övriga företag
Egna uppslag	52 %	66 %
Från kunder	26 %	14 %
Från konkurrenter	6 %	2 %
Samarbete med universitet/högskola	< 1 %	2 %
Samarbete med företag	10 %	11 %

De innovativa industriföretagen vill i större utsträckning än andra industriföretag växa i omsättning och antal anställda. Det är vanligare bland övriga industriföretag än bland de innovativa, att man enbart vill växa vad gäller omsättning. Det är enbart 2 procent av de innovativa industriföretagen och 10 procent av de övriga industriföretagen som inte vill växa alls.

FIGUR 9.3

Andel industriföretag 2017 som vill växa, fördelat på om företaget är innovativt eller ej.

Industrin arbetar med hållbarhet

Hållbarhetsarbete kan delas in i miljöarbete och arbete med sociala eller etiska frågor. Det är något vanligare att industriföretagen har ett aktivt miljöarbete än övriga företag. Det gäller inom industrin som helhet.

Över 80 procent av industriföretagen anser sig arbeta aktivt med miljöfrågor.

TABELL 10.1

Andel företag 2017 som arbetar aktivt med miljöfrågor respektive sociala eller etiska frågor.

	Industri	Övrig tillverkning	Stål/metall	Verkstad	Övriga företag
Miljöfrågor	82 %	81 %	81 %	84 %	75 %
Sociala/etiska frågor	58 %	60 %	61 %	53 %	55 %

När det gäller sociala eller etiska frågor är det inte en lika stor andel företag som arbetar aktivt med dem. Drygt hälften av såväl industriföretag som övriga företag uppger att de arbetar aktivt med sociala eller etiska frågor.

Industriföretagen verkar inom områden som är regelstyrda, bland annat inom miljöområdet. De verkar också inom en tydlig värdekedja där det många gånger ställs hållbarhetskrav från kunder och affärspartners. Det är därför troligt att många industriföretag har tagit fram miljöledningssystem och andra interna policier som styr arbetet mot dessa krav. Samtidigt finns det vissa regler, till exempel krav på dokumentation av åtgärder enligt diskrimineringslagen, som enbart gäller företag med ett visst antal anställda.⁷ Det skulle vara intressant med mer kunskap om hur industriföretag av olika storlekar arbetar med affärsmodeller, digitala lösningar och resurseffektivitet för att bli mer hållbara.

⁷ SFS 2016:828 Lag om ändring i diskrimineringslagen (2008:567).

Slutsatser

Undersökningen *Företagens villkor och verklighet* genomfördes 2017 för sjätte gången men det är första gången det görs en fördjupningsrapport som fokuseras på svenska företag inom industrin. Rapporten visar på en del skillnader mellan industriföretag och övriga företag, vilket är av intresse för Tillväxtverket och andra aktörer som vill främja en livskraftig industri och Sverige.

Industrins tillväxt är beroende av samhällets leveranser

Industriföretagen är något mer optimistiska än övriga företag när det gäller tilltron till företagets utveckling. Av industriföretagen är det 78 procent som tror att företagets omsättning kommer att öka inom tre år, mot 69 procent för övriga företag. När det gäller lönsamhet tror 65 procent av industriföretagen att den kommer att öka, mot 56 procent för övriga företag.

Att industriföretag har en vilja att växa och en framtidstro är en förutsättning för en konkurrenskraftig industri i Sverige. Industriföretagen är relativt övriga företag mer spridda i landet geografiskt. En dubbelt så stor andel industriföretag som övriga företag upplever det som hindrande att sökande inte kan tänka sig att flytta till orten. Endast 11 procent av industriföretagen finns i en storstadskommun, medan motsvarande andel för övriga företag är 32 procent. Det behöver finnas attraktiva miljöer nära industriföretagen, där det är intressant för människor att bo, arbeta och verka. Bostadsmarknad, infrastruktur och annat som påverkar människors livsvillkor har stor betydelse även för industrins framtid.

Industriföretagens fortsatta internationalisering är viktig

Det är en betydligt större andel av industriföretagen som exporterar och importerar jämfört med andra företag. Samtidigt säger 37 procent av industriföretagen att bristande resurser i företagen hindrar deras internationalisering. 27 procent, nästan dubbelt så stor andel industriföretag som övriga, anser att lagar och regler är ett stort hinder för internationalisering.

Det är angeläget att de företag som vill göra affärer med andra länder och har behov av stöd också hittar rätt stöd, i rätt tid. De resurser som det offentliga erbjuder, till exempel i form av regionala exportcentra och andra exportfrämjande organisationer, behöver fortsätta att utvecklas och stärka sitt samarbete runt om i Sverige för att underlätta för företagens internationalisering. Speciellt viktigt är det i de norra delarna av Sverige, där företagen enligt *Företagens villkor och verklighet 2017* i högre grad upplever olika hinder för sin internationalisering.

Bristande tillgång till arbetskraft är ett stort hinder

Hälften av företagen anger att tillgång till arbetskraft är ett stort hinder för företagets utveckling och tillväxt. Även bland industriföretag som enbart vill växa genom att öka omsättningen, anser hälften att tillgång till lämplig arbetskraft är ett stort tillväxthinder.

Det är intressant att en mindre andel industriföretag än övriga företag vill satsa på intern kompetensutveckling, trots att svårigheterna att få tag i arbetskraft är ungefär lika stora inom industrin som inom övriga företag. Här behövs mer kunskap om industriföretagens behov och utmaningar utifrån ett långsiktigt kompetensförsörjningsperspektiv.

Allt fler industriföretag vill växa utan att öka antalet anställda. Den största andelen industriföretag, 60 procent, vill växa både i omsättning och antal anställda, men den andelen har minskat från 75 procent år 2014. Det här kan tolkas på olika sätt. Om arbetet med effektivisering och automatisering har lett till högre kapacitet utan att fler anställs, sker extra produktion till en låg kostnad.

Dubbelt så stor andel av industriföretag som av övriga företag begränsas av kapaciteten i lokaler och utrustning. Både när det gäller den frågan, och frågan om tillgång till arbetskraft, ser vi att nivån på problemen sjönk mellan 2011 och 2014 men steg 2017. En möjlig förklaring är att det skett en eftersläpning av 2008 års kris där man efter krisen först lyckades rekrytera och skaffa lämpliga lokaler, men när konjunkturen tog fart på riktigt uppstod kapacitetsproblem.

Stärk industriföretagens relationer med innovativa miljöer

Industrin är mer digitaliserad än andra branscher och industriföretag är något mer innovativa än andra. Det är 56 procent av industriföretagen som har tagit fram nya varor de senaste åren, jämfört med 18 procent av övriga företag. Även när man tittar på både varor *och* tjänster är det en större andel industriföretag än övriga företag som har utvecklat nya produkter de senaste åren.

Ytterst få industriföretag säger sig få idéer från universitet och högskolor. Detta avspeglar förmodligen det faktum att större företag inte ingår i undersökningen. Det återstår alltså mycket att göra för att få till ett bättre samarbete mellan små och medelstora industriföretag och universitet och högskolor.

Bilaga

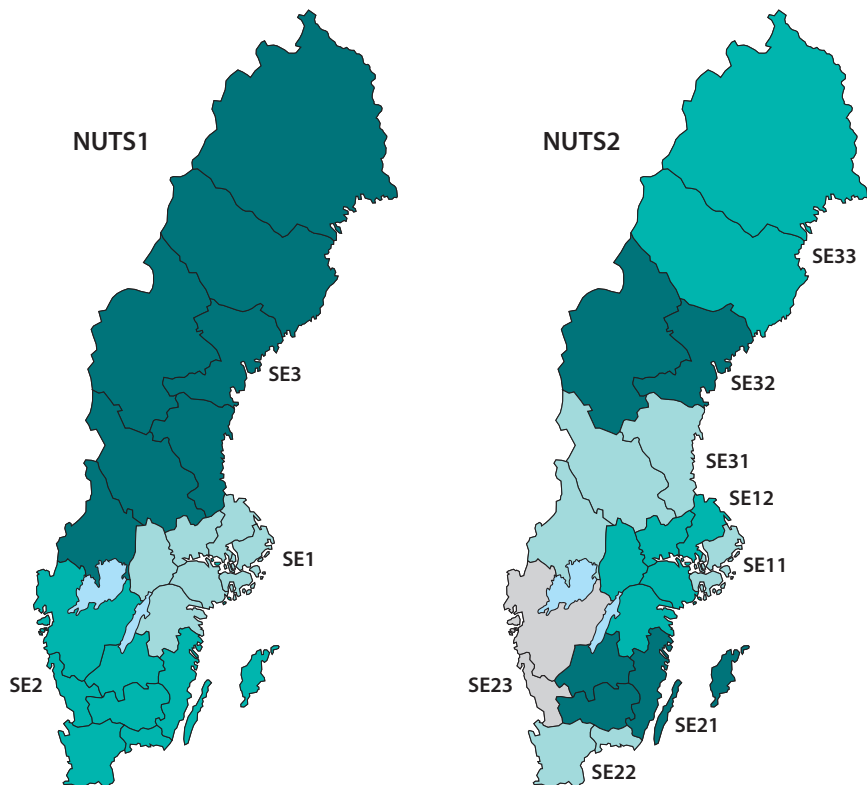
TABELL

Indelning enligt riksområden NUTS1* och NUTS2.** NUTS står för Nomenklatur för statistiska territoriella enheter (Nomenclature of Units for Territorial Statistics).

* NUTS1 = SE1, SE2 och SE3.

** NUTS2 = SE11, SE12, SE21, SE22, SE23, SE31, SE32 och SE33.

Östra Sverige (SE1)	Södra Sverige (SE2)	Norra Sverige (SE3)
Stockholm (SE11)	Småland och öarna (SE21)	Norra Mellansverige (SE31)
Stockholm	Jönköping	Värmland
Östra Mellansverige (SE12)	Kronoberg	Dalarna
Uppsala	Kalmar	Gävleborg
Södermanland	Gotland	Mellersta Norrland (SE32)
Östergötland	Sydsverige (SE22)	Västernorrland
Örebro	Blekinge	Jämtland
Västmanland	Skåne	Övre Norrland (SE33)
	Västsverige (SE23)	Västerbotten
	Halland	Norrbottnen
	Västra Götaland	

Tillväxtverket

Swedish Agency for Economic
and Regional Growth

Tel 08-681 91 00
tillvaxtverket.se

Tillväxtverket stärker Sverige genom att stärka företagens konkurrenskraft

Vi skapar bättre förutsättningar för företagande och bidrar till attraktiva regionala miljöer där företag utvecklas. Våra verktyg är kunskap, nätverk och finansiering: Kunskap om företag och regioner. Nätverk för effektiv samverkan. Och finansiering som stärker näringslivet. Tillväxtverket är en myndighet under Näringsdepartementet med 400 anställda och med kontor på nio orter.